

A nápolyi /s/ hat változata

Előadásomban az olasz nyelv nápolyi dialektusának egyik különlegességét, az /s/ fonéma ejtésbeli változatosságát szeretném bemutatni. /s/ viselkedésének feltárása saját kutatásom, amelyet olaszországi terepmunka során végeztem, Nápolyban hatalmas mennyiségű hangfelvételt készítve nyelvjárási beszélőkkel. Az előadás során be is szeretnék mutatni pár felvételt illusztráció, valamint érdekesség gyanánt.

Kutatásaim lényege, hogy /s/ allofónjaként mutatok be hat hangot [s, z, ts, dz, ʃ, ʒ], melyek a nápolyi dialektusban kiegészítő eloszlásban állnak. Sorra veszem /s/ előfordulási lehetőségeit, és környezetétől függően – a hangfelvételek alapján – megállapítom ejtésbeli változatait. Először szókezdő, ill. intervokális helyzetben vizsgálom /s/ ejtését, majd mássalhangzócsoport nyitó, ill. záró tagjaként.

Az intervokális /s/ eleve zöngétlen, alveoláris spiránsként, [s]-ként jelenik meg a nápolyi dialektusban, de olasz köznyelvi hatásra olykor zöngés párja, [z] is előfordulhat ebben a helyzetben. Mássalhangzócsoport záró tagjaként /s/ csak koronális szonoráns [l, n, r] után állhat, ilyen esetben szinte kivétel nélkül affrikálódik [ts]-vé vagy [dz]-vé. Ez a jelenség más olasz dialektusokban, valamint más nyelvekben is megtalálható, előadásomban tervezek egy rövid kitérőt tenni magyar nyelvű példákat hozva. Mássalhangzócsoport nyitó tagjaként /s/ palatalizálódik, amennyiben nem koronális mássalhangzót előz meg: labiális, ill. veláris mássalhangzó előtt /s/ ejtése zöngességi hasonulástól függően [ʃ] vagy [ʒ] lesz.

/s/ ejtésbeli változatai nem csupán a nápolyi dialektusban, hanem a Nápolyban és környékén beszélt regionális köznyelvben is megjelennek, behálózva a jövevényszavakat is. Előadásomban a nápolyi dialektális példák mellett sok neologizmust igyekszem majd bemutatni, továbbá nápolyi akcentussal ejtett, más nyelvből származó szövegeket. Ezen kívül folyamatos összehasonlítást tervezek végezni a példák olasz köznyelvi ejtésével, valamint más Nápoly környéki, és távolabbi olasz dialektusokkal is. Végül megállapítom /s/ viselkedésének általános szabályát, amelyet azonban egy véletlenül felfedezett szűrő befolyásolhat, így egyes szavakban – elhasonulás miatt – a már vizsgált környezetben megjelenő /s/ teljesen másként ejtődhet.